

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту і маркетингу

**Курсова робота
з курсу Економіка підприємства**

**на тему: «Собівартість продукції підприємства, шляхи зменшення
собівартості»**

Студента групи Ма 02-21
факультету економіки і права
спеціальності 075 Маркетинг
освітня програма
«Маркетинг і реклама»
Котельника Олега Олександровича

Члени комісії:

Науковий керівник:

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

КИЇВ – 2023

ЗМІСТ

<u>ВСТУП</u>	3
<u>РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....</u> 5
<u>РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЗАГАЛОМ ТА З ВИРОБНИЦТВА НА ОДИНИЦЮ ПРОДУКЦІЇ ТОВ «ЕКВАТОР»</u>	12
<u>РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗМЕНШЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ТОВ «ЕКВАТОР»</u>	20
<u>ВИСНОВКИ.....</u> 23
<u>РЕЗЮМЕ</u>	25
<u>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....</u>	26

ВСТУП

Одним із найважливіших показників, яких характеризує діяльність підприємства є собівартість продукції. Від її рівня залежить фінансовий стан підприємства та фінансові результати діяльності підприємства.

Аналіз собівартості продукції, робіт та послуг має дуже важливе значення. Він дає можливість виявити тенденції змінення показників, які безпосередню впливають на роботу підприємств, дає можливість визначити вплив різних факторів на його приріст і на цій основі дати оцінку роботі підприємства по використанню можливості і установити резерви зменшення собівартості продукції.

Об'єктами аналізу собівартості продукції є наступні показники:

1. -Повна собівартість товарної продукції у цілому та по окремим елементам витрат;
2. -Витрати на одну гривню товарної продукції;
3. -Собівартість порівняльної товарної продукції;
4. -Собівартість окремих виробів;
5. -Окремі елементи та статті витрат.

Планування та облік собівартості на підприємствах ведуть по елементам витрат та калькуляційним статтям витрат.

Елементи витрат: матеріальні витрати (матеріали та сировина для виробництва електроенергія, паливо, різні комплектуючі та напівфабрикати, теплоенергія та інше), витрати на оплату праці, відрахування на соціальні потреби, амортизація основних засобів, інші витрати (обов'язкові страхові платежі, відсотки по кредитах у банках та інші).

Розрізняють також витрати прямі і непрямі. Прямі витрати пов'язані безпосередньо з виробничим процесом (сировина та матеріали для виробництва, заробітна плата та інше).. Вони прямо відносяться до того чи іншого об'єкта калькуляції. Непрямі витрати пов'язані з виробництвом декількох видів продукції на підприємстві та відносяться до усіх об'єктів калькуляції пропорційно

відповідній базі. Прикладом непрямих витрат є витрати на рекламу, витрати на зв'язок, транспортні витрати та інші.

У ринковій економіці витрати класифікують на явні і неявні (імпліцитні).

Явні витрати визначаються сумою витрат підприємства на оплату зовнішніх ресурсів, які не знаходяться у власності підприємства. Прикладом явних витрат є матеріали, сировина, оплата нанятих робітників та інші.

Неявні витрати також альтернативними витратами ресурсів, які знаходяться у власності підприємства. При прийнятті рішення завжди треба брати до уваги саме неявні витрати. Прикладом неявних витрат є заробітна плата, яка виплачується нанятим працівникам підприємства,

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Усі підприємства мають миту зниження собівартості. Отримання більшого ефекту за найменшими витратами. Кожне підприємство по різному розв'язує питання зменшення собівартості продукції. Це може бути економія фінансових, матеріальних або трудових ресурсів та інше.

Собівартість продукції характеризує ефективність всього процесу виробництва для підприємства, оскільки у ній відображається:

- Рівень організації виробничого процесу,
- технічний рівень,
- продуктивність праці та інші.

При аналізі собівартості продукції, беруть до уваги багато показників.

При аналізі рівня вартості продукції, його зміни використовуються такі показники: Кошторис витрат на виробництво, собівартість товарної та реалізованої продукції, зниження собівартості порівнянної товарної продукції та витрати на одну гривню товарної (реалізованої) продукції.

Собівартість продукції пов'язана безпосередньо з показниками ефективності виробництва. Вона відображає найбільшу частину вартості продукції та залежить від зміни виробництва та реалізації готової продукції.

При розробці собівартості продукції на підприємстві складається кошторис витрат на виробництво – це плановий документ, у ньому відображається всі витрати підприємства, які мають відношення до виробничої діяльності у розрізі окремих її елементів. У ній відображені усі витрати, пов'язані з виробництвом продукції, що випускається. Кожне підприємство, залежно від своєї специфіки, саме визначає статті витрат, які відображені у кошторисі, а також період, на який вона складається.

Кошторис витрат за виробництво може включати лише планові витрати. А може містити інформацію про плановані та фактичні витрати.

У собівартість товарної продукції включають усі витрати, пов'язані з виробництвом конкретного виду продукції.

Калькуляція собівартості конкретного виду товарної продукції, що реалізується, часто використовується при визначенні ціноутворенні, плануванні, при аналізі рентабельності діяльності підприємства.

Показник зниження собівартості порівнянної товарної продукції застосовують у виробництві продукції, яка випускалася серійно протягом певної кількості часу (наприклад рік). Прикладом такої продукції може бути виробництво цукерок. На фабриці, де проведено модернізацію обладнання, та обсяг виробництва було збільшено.

Витрати однією гривню товарної (реалізованої) продукції - це дуже узагальнюючий показник, який часто використовується для підприємства. Н показує рівень собівартості однієї гривні знеособленої продукції. Цей показник має прямий зв'язок із прибутком. Зазвичай для підприємства встановлює максимально граничний рівень витрат за одну гривню товарної продукції.

Інші показники собівартості, які також можуть використовуватися на підприємстві, також можна розділити на тимчасові (місячні, квартальні, річні), за складом витрат, що враховуються (виробнича, цехова собівартість), за даними, що відображають якийсь розрахунковий період (прогнозована, розрахункова, планова) собівартість) та за масштабами конкретного об'єкта (підприємства в цілому, служби, цеху).

Підприємства у своїй діяльності планують собівартість усієї товарної продукції повному обсязі. При його аналізі можна побачити фактичну витрату, відхилення від поставленого плану. А також виявити «слабкі» місця та намітити заходи щодо їх усунення та недопущення їх у майбутньому.

Витрати на оплату праці відображаються у статтях витрат. Заробітна плата адміністративних працівників, працівників офісу, службовців відображається у статті загальнозаводських витрат. Заробітна плата робітників цеху, інженерів, технологів, які безпосередньо працюють на виробництві продукції, впливає на собівартість товарної продукції.

При аналізі заробітної плати на підприємстві необхідно враховувати правильне співвідношення темпи зростання продуктивності та зростання

заробітної плати. Зростання продуктивність праці має випереджати зростання зарплати, цим зменшуючи собівартість продукції.

Аналіз комплексних витрат підприємства допомагає виявити резерви зниження витрат за виробництво і підвищення його ефективності. Такими комплексними витратами можуть бути витрати на ремонт основних засобів, витрати на амортизацію, витрати на модернізацію обладнання, витрати цеху.

Кожна стаття комплексних витрат має своє призначення та включає кілька елементів (до комплексних витрат на проведення ремонту включено заробітну плату ремонтників та персоналу, який задіяний у ремонті).

Собівартість промислової продукції.

Собівартість продукції є дуже важливим показником, який показує у грошовій величині всі витрати підприємства, пов'язані з виробництвом конкретної продукції. У собівартість включаються також витрати на плату праці та перенесені витрати з попередніх періодів (наприклад, амортизація).

Поділяють чотири види собівартості промислової продукції:

1. Цехова собівартість;
2. Загальнозаводська (загальнофабрична) собівартість;
3. Повна собівартість
4. Галузева собівартість

У цехову собівартість входять Витрати обслуговування агрегатів і механізмів, витрати конкретного виробництва продукції, вести працівників цеху.

До загальнозаводської (загальнофабричної) собівартості входять усі витрати підприємства для виробництва продукції

У повну собівартість включаються витрати не тільки на виробництво продукції, а також витрати на її реалізацію

До галузевої собівартості входять усі витрати на виробництво та реалізацію товарів по всіх підприємствах галузі в цілому. Можуть обчислюватися у межах держави, конкретного регіону, чи конкретної галузі.

Зниження собівартості продукції веде до зростання прибутку підприємства. Витрати на підприємствах групують за елементами. Це допомагає визначити

потребу підприємства у ресурсах, ремонті, допомагає визначити суму амортизації основних фондів, витрати підприємства на оплату праці, витрати на оплату податків та інше.

На промислових підприємствах застосовується таке угруповання матеріальних витрат за їх елементами:

1. Сировина і матеріали;
2. Покупна енергія;
3. Нафтопродукти всіх видів та газ;
4. Амортизація основних фондів;
5. Оплата праці працівників;
6. Відрахування на соціальні потреби;
7. Інші витрати

На кожному підприємстві структура матеріальних витрат за виробництво може бути різною, залежно від специфіки діяльності підприємства.

Наприклад, у харчовій промисловості витрати на сировину та матеріали у складі собівартості становить понад 45 %.

Групування матеріальних витрат за виробництво продукції показує всі витрати підприємства, без поділу види своєї продукції та інші потреби підприємства.

При групуванні витрат за статтями витрат дозволяє побачити, що стоїть підприємству випуск конкретної продукції. Скільки грошей потрібно на утримання робітників, обслуговування машин та механізмів, кількість споживаної електроенергії. Також видно, які фактори впливають на собівартість продукції, де необхідно вдосконалюватися, де можна заощадити.

У харчовій промисловості застосовується наступна номенклатура основних статей витрат:

1. Сировина і матеріали;
2. Нафтопродукти всіх видів, газ та покупна енергія;
3. Заробітну плату працівників, зайнятих з виробництва;
4. Витрати на утримання та експлуатацію обладнання

5. Витрати цеху
6. Загальнозаводські витрати
7. Втрати від браку
8. Невиробничі витрати

Усі вищезгадані витрати, без невинробничих утворюють заводську собівартість. Повна собівартість включає заводську собівартість і невинробничі витрати. Планування собівартості продукції.

Планування собівартості продукції необхідна на підприємстві для формування грамотної цінової політики та розуміння, які витрати необхідні для виробництва продукції. На підставі планування собівартості розраховується рівень.

Головним завданням планування є зменшення витрат при найефективнішому використанні наявних активів.

Якщо підприємство випускає один вид продукції, то тоді собівартість одиниці цієї продукції є показником рівня витрат за його виробництво.

Існують такі методи планування собівартості:

1. Пофакторний метод. Застосовується на підприємствах, де потрібно, наприклад, порівняти та зменшити собівартість у порівнянні з попереднім роком. Або наголовно з'ясувати, як модернізація виробництва позначилася на собівартості продукції, що випускається.

2. Кошторисний метод (бюджетування) - є кошторис (бюджет) на кожен статтю собівартості з повним її обґрунтуванням. Може бути прийнятий на окрему партію товарів або на весь обсяг продукції, що випускається.

3. Калькуляційний метод. Це обґрунтування витрат за виробництво окремого виду продукції. Може застосовуватися на окрему партію, на вид продукції, певну марку та інше.

4. Нормативний метод. На підставі цього розрахунки проводяться на підставі вже затверджених норм, які діють на підприємстві. Дає можливість вести облік відхилень від планових значень, завдяки цьому можливе швидке реагування на зміни економічних показників у підприємстві.

Усі витрати підприємства, включені у собівартість продукції поділяються на прямі та непрямі. До прямих витрат відносяться всі витрати, які пов'язані у виробництвом продукції: це вартість сировини та матеріалів, заробітна плата, покупна енергія та інше. До непрямих витрат відносяться витрати, які цілком не можна відносити на собівартість конкретного виду продукції: витрати цеху, загальнозаводські витрати та інше.

До невиробничих витрат входять витрати на дослідницьку діяльність, витрати на збут продукції, реклама, підвищення кваліфікації працівників цеху. Ці витрати включаються до собівартості окремих видів продукції пропорційно їх заводській собівартості.

Собівартість кожного виду продукції, що виготовляється, визначається шляхом складання калькуляції, яка показує величину витрат на виробництво і реалізацію одиниці продукції. Калькуляція складається за кожним видом продукції, що випускається за тими статтями витрат, які затверджені на підприємстві.

Існує три види калькуляції: планова, нормативна та звітна.

Планова калькуляція показує максимальний допустимий розмір витрат на виготовлення продукції в конкретному плановому періоді.

Нормативна калькуляція передбачає розрахунок собівартості за нормами, що вже впроваджені на підприємство

Звітна калькуляція складається виходячи з бухгалтерського обліку, і показує фактичну собівартість одиниці виробленої продукції.

На підприємствах зазвичай застосовуються три основні методи калькулювання: позамовний, попередільний і нормативний, залежно від виду діяльності підприємства, типу продукції та технології виробництва,

Позамовний метод калькулювання (метод прямого рахунку) застосовується переважно при дрібному виробництві і за наявності замовлення виготовлення продукції. Фактична собівартість визначається вже після закінчення виробництва, шляхом підсумовування всіх витрат за його

виробництво. Для обчислення собівартості одиниці виробленої продукції, загальна сума всіх витрат ділиться на кількість виготовленої продукції.

Попередній метод калькулювання найчастіше використовується на підприємствах, які закупають сировину, самі її переробляють, і лише після цього виготовляють готову продукцію. Використовується цей метод у двох варіантах: з використанням напівфабрикатів та без них.

Нормативний метод калькулювання використовується на великих підприємствах, які виробляють продукцію потоком. Цей метод дозволяє найбільш зрозуміло вести облік та контроль за виробничим процесом. Щомісяця складається нормативна калькуляція, а наприкінці місяця вони порівнюються з фактичними витратами. Навіть протягом одного місяця норми можуть вагатися. Це може залежати від зміни ціни на сировину та матеріали у постачальника.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЗАГАЛОМ ТА З ВИРОБНИЦТВА НА ОДИНИЦЮ ПРОДУКЦІЇ ТОВ «ЕКВАТОР»

ТОВ «Екватор» розташований у місті Білгород-Дністровський, Одеської області, в безпосередній близькості до Чорного моря.

ТОВ «Екватор» займається такими видами діяльності:

1. Переробка, виробництво та реалізація рибних консерв;
2. Реалізація рибних консерв через власну та орендну торговельну мережу;
3. Маркетинг, комерційна діяльність, у тому числі зовнішня торгівля.

Статутний капітал товариства складає 282 тисячі гривень. Усі структурні підрозділи заводу займають загальну площу 1000 кв.

Організація електропостачання здійснюється від міської мережі

На підприємстві знаходиться власна котельня, яка забезпечує теплом підприємство. Потужність підприємства складає 2 тис. готових консервів на добу.

На заводі є такі цехи: Цех з переробки сировини та цех з виробництва консерв, склад для зберігання готової продукції та холодильник для складування сировини, що надходить.

Завод виробляє такі види рибних консерв: рибні консерви з бичка обезголовленого і консерви з кільки чорноморської.

Щоб охарактеризувати економічний стан ТОВ «Екватор», необхідно проаналізувати основні показники підприємства.

На заводі організовано облік за такими елементами:

1. -Матеріальні витрати;
2. -Витрати на оплату праці
3. -відрахування на зарплатню;
4. -Амортизація основних засобів
5. -Інші витрати.

Завдяки цьому обліку можна розрахувати собівартість виробництва рибних консервів.

Для обліку витрат на ТОВ "Екватор" ведеться позамовний метод. Об'єктом обліку є замовлення, за якими він працює. Під цим розуміється виготовлення однакових, певних товарів відповідно до отриманого замовлення.

Замовлення, за якими працює завод підлягає обов'язковій реєстрації у спеціальному журналі, пронумерованому та прошитому.

Для обліку витрат на конкретне замовлення формується спеціальний аналітичний рахунок. Який має власний номер (номер партії). На підставі документів, що відображають кількість виготовлених консерв, витрати на матеріали, паливо, заробітну плату, ведеться облік прямих витрат за кожним замовленням окремо. Непрямі витрати (такі як заробітна плата управлінського персоналу) розподіляється пропорційно до кожного замовлення. Визначення собівартості за позамовним методом визначається по закінченню виробництва всієї замовленої кількості рибних консерв, при цьому підсумовуються всі прямі витрати на виробництво, яке було в його процесі, і непрямі, пропорційно до всіх замовлень.

На кожне найменування продукції складається планова калькуляція. Вони різні, тому що наприклад, вартість сировини для різних консервів різна, хоча і технологія виробництва однакова.

У собівартість одиниці устаткування включаються такі статті:

- Сировина і матеріали
- заробітня плата;
- Транспортні витрати;
- Витрати на реклами;
- амортизація;
- Інші витрати

Калькуляція засвідчується економістом, головним бухгалтером та директором заводу.

Для визначення витрат на сировину складається спеціальна відомість, де вказуються такі дані:

-необхідна кількість сировини для виготовлення рибних консервів певного типу:

1. Вартість сировини;
2. Реквізити постачальників
3. Примітки

Складається список усіх норм витрат сировини та матеріалів із ціною. Підсумкова сума є плановою за статтею «Сировина та матеріали»

Для визначення витрат на оплату туди працівників, які виготовляють рибні консерви, використовуються спеціальні тарифні ставки. Вони встановлюються директором заводу та діють протягом одного року. Тарифні ставки залежить від умов праці. Начальником цеху табелює всіх працівників свого цеху. Усі табелі обліку робочого дня далі зводиться в одну загальну таблицю, потім сума трудовитрат множиться на затверджену директором ставку та розраховується основна заробітна плата.

Страхові внески становлять 22% від заробітної плати працівників.

Транспортні витрати залежить від обсягу замовлення з виробництва консерв.

Саме так розраховується планова виробнича собівартість однієї одиниці консервів.

На заводі організовано облік за елементами витрат та за статтями витрат.

Планування та облік собівартості готової продукції на заводі ведеться за елементами витрат та калькуляційними статтями витрат.

Заробітна плата виробничих працівників, їх премії, входять до елемента «Витрати на оплату праці»

Відрахування на заробітну плату включає всі внески до всіх фондів і залежить від суми нарахованої заробітної плати.

Сума амортизаційних відрахувань залежить безпосередньо від балансової вартості машин та механізмів, які беруть участь у виробничому процесі.

До інших витрат належать: орендна плата, платежі за кредитами в банках та інше.

Вихідними даними для. Аналізу собівартості продукції в цілому з виробництва та на одиницю продукції ТОВ «Екватор» буде така інформація:

Індекс зростання цін на продукцію, що випускається заводом;

Виручка від продажів за звітний період та аналогічний період минулого року;

-Витрати в розрізі елементів.

Для того, щоб зробити висновки про результати діяльності підприємства, необхідно провести аналіз.

Цей період 2017-2018 рік.

Для аналізу динаміки та структури витрат сформуємо таблицю 1.

Таблиця 1

Аналіз динаміки та структура витрат за звичайними видами діяльності ТОВ «Екватор»

Показник	Попередній рік 2017		Звітний рік 2018		Зміна за рік			
	Сума тис. грн. тис.грн.	Питома вага,%	Сума тис. грн. тис. грн.	Питома вага,%	Сумма, тис.грн..	Темп приросту, %	Частка у структурі, %	Частка фактора в зміні витрат,%
Матеріальні витрати	21546	53,31	27185	46,94	5639	26,17	-6,36	32,24
Витрати на оплату праці	6817	16,87	9174	15,84	2357	34,58	-1,02	13,48
Відрахування на соціальні потреби	1499,74	3,71	2018,28	3,49	518,54	34,58	-0,23	2,96
Амортизація основних засобів	842	2,08	1170	2,02	328	38,95	-0,06	1,88
Інші витрати	9715	24,04	18362	31,71	8647	89,01	7,67	49,44
Разом	40419,74	100	57909,28	100	17489,54			

По таблиці видно, що більшість за елементами витрат, становлять матеріальні витрати і становлять 67,42% від загальної суми витрат. З цього випливає, що підприємство є матеріаломістким.

Також з таблиці видно, зростання частки амортизаційних відрахувань (27,2) та інших витрат (242,4) перевищують темпи приросту виручки від продажів (18,94). Інші показники в нормі.

Єдиним джерелом доходу підприємства є виручка від оптових продажів. Її аналіз проведемо методом абсолютних різниць.

Виторг від продажів у 2017 році склав 432101 тис. грн., а в 2018 – 498341 тис. грн. Темп приросту становив 18,94%.

Розрахуємо коефіцієнти витрат, що дозволяють зробити висновки про контрольованість витрат, занесемо розраховані значення Таблицю 2

Таблиця 2

Аналіз показників ресурсоємності ТОВ «Екватор», грн.

Показник	Попередній рік 2017	Звітний рік 2018	Абсолютна зміна ресурсомісткості
Матеріаломісткість	0,050	0,055	-0,005
Зарплатомісткість	0,016	0,018	-0,003
Амортизаємність	0,003	0,004	-0,001
Ресурсоємність за іншими витратами	0,002	0,002	0,000
Загальна ресурсоємність продукції	0,022	0,037	-0,014

З таблиці видно, що це показники змінюються на краще для підприємства бік, крім амортизацію та ресурсомісткість.

Виконаємо факторний аналіз витрат від звичної діяльності.

У процесі виробництва товарів у сумі виручки впливають багато чинників, це рівень інфляції у державі, показники матеріаломісткості, зарплатоємності,

ресурсомісткості з інших витрат.

Вихідними даними для аналізу є:

1. Темп інфляції за звітний рік або індекс зростання цін;
2. Виручка від продажу товарів за звітний та попередній роки;
3. Витрати в розрізі елементів витрат.

Розрахунки здійснюються у наступній послідовності.

1. Розрахунок виручки звітного року в порівнянних цінах:

$$C_v = 498341 / I_{\text{ц}} 102,4 * 100\% = 488570 \text{ тис грн.}$$

2. Розрахунок приросту виручки з допомогою зміни ціни. Від виручки звітного року слід відняти виручку звітного року в порівнянних цінах:

$$\Delta B_{\text{ц}} = 498341 - 488570 = 9771 \text{ тис. грн.}$$

3. Розрахунок приросту виручки з допомогою зміни обсягу. Від виручки у порівнянних цінах слід відняти виручку попереднього року

$$\Delta B_o = 488570 - 432101 = 56469 \text{ тис. грн.}$$

4. Розрахунок показників загальної ресурсоемності попереднього та звітного року та показників ресурсомісткості за елементами витрат (матеріальні витрати, витрати на оплату праці та відрахування на соціальні потреби, амортизація, інші витрати):

$$PE_o = 57909,28 / 498341 = 0,12$$

$$PE_n = 40419,74 / 432101 = 0,09$$

5. Розрахунок змін ресурсомісткості. Для цього необхідно від показника ресурсоемності звітного року відняти показник попереднього року (всі розрахунки окремо за елементами витрат):

$$\Delta PE = 0,12 - 0,09 = 0,003$$

6. Розрахунок приросту видатків за рахунок зміни обсягу виробництва:

$$\Delta P_o = 56469 * 0,09 = 5082,21 \text{ тис. грн.}$$

7. Розрахунок приросту видатків за рахунок зміни цін:

$$\Delta P_{\psi} = 9771 * 0,09 = 879,39 \text{ тис. грн.}$$

8. Розрахунок приросту витрат за рахунок зміни матеріаломісткості:

$$\Delta P_{ME} = -0,005 * 498341 = -2491,71 \text{ тис. грн.}$$

9. Розрахунок приросту видатків за рахунок зміни зарплатоємності:

$$\Delta P_{ZE} = -0,003 * 498341 = -1495,02 \text{ тис. грн.}$$

10. Розрахунок приросту витрат за рахунок зміни амортизації:

$$\Delta P_{PP} = 0,0001 * 498341 = 49,83 \text{ тис. грн.}$$

11. Розрахунок приросту витрат за рахунок зміни ресурсомісткості за іншими витратами:

$$\Delta P_{np} = 0,014 * 498341 = 6976,78 \text{ тис. грн.}$$

12. Розрахунок загальної зміни витрат підсумовуванням приватних приростів:

$$\begin{aligned} \Delta P &= 5082,21 + 879,39 + (-2491,71) + (-1495,02) + 49,83 + 6976,78 \\ &= 9001,48 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

Результати факторного аналізу витрат організації, виконаного за елементами витрат, наведено у Таблиці 3.

Таблиця 3

**Вихідні дані для факторного аналізу витрат (за елементами)
по ТОВ «Екватор»**

Показники	Сума, тис.грн.			Ресурсоємність, грн./грн.		
	Попередній рік 2017	Звітний рік 2018	Зміна	Попередній рік 2017	Звітний рік 2018	Зміна
Виручка (нетто) від продажу товарів, продукції, робіт, послуг	432101	498341	66240	-	-	-
Матеріальні витрати	21546	27185	5639	0,050	0,055	-0,005
Витрати на оплату праці та страхові внески	8316,74	11192,28	2875,54	0,016	0,018	0,003
Амортизація	842	1170	328	0,003	0,004	0,001
Інші витрати	9715	18362	8647	0,002	0,002	0,000
Витрати за звичайними видами діяльності	40419,74	57909,28	17489,54	0,022	0,037	0,014

З даних Таблиці 3 видно, що майже всі показники ресурсоємності змінюються у сприятливому напрямку.

Таблиця 4

**Проміжні розрахунки з факторного аналізу витрат, тис.
грн.**

Показник	Значення
Темп інфляції, %	10,2
Виручка у порівнянних цінах, тис.грн.	488570
Приріст виручки з допомогою обсягу, тис.грн.	56469
Приріст виручки з допомогою ціни, тис. грн.	9771

Виручка звітнього року у порівняних цінах становила 488570 тис. грн., приріст виручки з допомогою зміни обсягу становив 56469 тис. грн., приріст виручки з допомогою зміни цін становив 9771 тис. грн.

Таблиця 5

Результати факторного аналізу витрат за елементами, тис. грн.

Фактор	Результат розрахунку
Об'єм	5082,21
Ціни ресурсів	879,39
Матеріаломісткість	-2491,71
Зарплатомісткість	-1495,02
Амортизаційність	49,83
Ресурсоємність за іншими витратами	6976,78
Підсумковий вплив	9001,48

Дані розрахунки підтвердили, що витрати ТОВ «Екватор» збільшились у 2018 році порівняно з 2017 у зв'язку із збільшенням обсягу виробництва продукції, а саме, у зв'язку із збільшенням значення приросту витрат 5082,21 тис. грн., зростанням цін на ресурси (879,39 тис. грн.), також відбулося збільшення амортизації та інших витрат (49,83 тис. грн. та 6976,78 тис. грн. відповідно). Матеріаломісткість та зарплатоємність знизилася, що сприятливо вплинуло на підсумкову суму витрат. Підсумкові витрати у 2018 році склали 9001,48 тис. грн.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗМЕНШЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ТОВ «ЕКВАТОР»

Собівартість - грошовий вираз витрат підприємства на виробництво та реалізацію продукції. Вона складається з усіх витрат, які несе підприємства у процесі виробництва (сировина, матеріали, енергія, паливо, матеріальні ресурси, трудові ресурси, витрати на продаж тощо).

Зниження витрат цим зниження собівартості продукції є найголовнішою проблемою на сучасних промислових підприємствах України. І головним завданням стає не тільки зменшення собівартості, але і щоб при цьому не постраждала якість, і надалі не впала виручка за товаром, що виробляється.

На підприємствах існує система управлінського обліку, в якій завжди є актуальна інформація щодо собівартості продукції, собівартість за кожним укладеним контрактом.

Я вважаю, що на ТОВ «Екватор» необхідно створити службу, яка вестиме закупівлі та внутрішньозаводський облік. І контролювати усі витрати. Які підприємство несе під час виробництва продукції.

У ТОВ «Екватор» найбільші витрати – це матеріальні витрати (46,94% від усіх витрат). Відбувається це тому, що на підприємстві немає менеджера із закупівель, який займався пошуком найдешевшої сировини для виробництва рибних консерв, можливо почати укладати контракти на постачання безпосередньо з виробниками матеріалів, сировини, а не з посередниками.

Також необхідно вирішити проблему із відходами на підприємстві. У процесі переробки сировини на напівфабрикати залишаються досить багато відходів (таких як плавці, голови і так далі). Підприємство зараз їх утилізує.

Але з цих відходів також можна отримати виручку, якщо їх продавати борошномельного заводу, на переробку на рибне борошно (такий завод є на Одещині).

Дуже велику питому вагу витрат несуть інші витрати (31,71%). ТОВ «Екватор» має дуже велику територію, яка повністю не використовується. Деякі склади стоять порожні, але податки за нього сплачуються. Підприємству необхідно здати в оренду площі, що не використовуються, під зберігання, а офісні приміщення під оренду. Це не лише зменшить розмір витрат підприємства, а й збільшить її прибуток

На ТОВ «Екватор» встановлено нове обладнання, за рахунок цього невелика амортизація основних засобів (2,02%). Але при цьому витрати на оплату праці збільшились і становлять 34,58%. Збільшення відбулося у зв'язку із збільшенням кваліфікованих працівників на підприємстві, а також підняття заробітної плати. Для її зменшення можна розглянути можливість автоматизації на підприємстві під час виробництва консервів, тим самим зменшивши кількість трудових ресурсів. Наприклад, автоматизація обробки сировини (спеціальним обладнанням), або автоматизація складання рибної продукції безпосередньо спеціальним обладнанням, а не в ручну.

Загалом на підприємстві йде тенденція до збільшення прибутку та зменшення витрат загалом. Впровадивши рекомендовану пропозицію, підприємство зможе не лише зменшити рівень собівартості продукції, а й отримувати прибуток від невикористаної сировини при виробництві рибних консервів.

Також можливо необхідно збільшити асортимент продукції, що випускається. Використання іншої сировини (риби в даному випадку) може суттєво зменшити собівартість, оскільки є риба в Чорному морі, обсяги лову якої набагато більші, а вартість її менша, отже матеріальні витрати підприємства зменшуватимуться. виробництва рибних консервів не буде.

Також підприємству необхідно розширювати базу клієнтів шляхом пошуку нових клієнтів, виходити на ринок збуту не лише одеської області, а й на всю територію України. Це дасть змогу збільшувати виробництво,

нарощувати обсяги, а також, можливо, стати лідером на ринку цієї продукції та вже диктувати свої умови.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження в цій роботі допомогли виявити, що в умовах сучасної ринкової економіки, витрати на виробництво і реалізацію продукції, які формують собівартість виробленої продукції - один з найбільш важливих показників комерційної діяльності підприємства, завдяки якому можна оцінити якість використання всіх трудових і матеріальних ресурсів.

У цій роботі був розглянутий аналіз витрат на виробництво рибних консервів ТОВ «Екватор».

У першому розділі було розглянуто загальні теоритичні дані обліку витрат та калькулювання собівартості. Розкрито різні моменти обліку підприємства.

У другому розділі ми дали характеристику досліджуваного нами ТОВ «Екватор». Розкрито організаційну структуру підприємства, а також показано організацію обліку витрат на підприємстві. На підприємстві використовують позамовний метод.

Далі було проведено аналіз щодо елементів витрат. Нам було виявлено, що підприємство є матеріаломістким (питома вага становить 46,94%). Результати проведених розрахунків представлені в табличному вигляді, на підставі зроблено висновки про господарський стан підприємства. Нами вони оцінили як позитивні.

Аналіз витрат провадиться з метою виявлення можливостей підприємства, для збільшення продуктивності, але при цьому зменшенні собівартості виробленої продукції шляхом зниження витрат на виробництво.

ТОВ «Екватор» має великий потенціал у розвитку у зв'язку з тим, що воно нове, на ньому встановлено сучасне обладнання, на ньому працює кваліфіковані фахівці, якість продукції на вищому рівні.

У третьому розділі були представлені не лише загальні рекомендації щодо зменшення собівартості продукції, а й конкретні рекомендації щодо

організації роботи на підприємстві, а також нові способи отримання прибутку на ньому.

РЕЗЮМЕ

Аналіз собівартості продукції має значення у господарську діяльність підприємства.

Собівартість продукції на підприємстві - це основа, завдяки якій можна з'ясувати, чи є випуск тієї чи іншої продукції вигідним для підприємства.

Завдяки розрахункам собівартості продукції, що випускається на підприємствах, можливо оперативно реагувати на будь-які зміни господарської діяльності підприємств та прийняття рішень про її зниження шляхом її оптимізації та подальшого вдосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. М-во аграр. політики, Харків. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Харків: Харків. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. – 167 с.
2. Адміністративне право України: академ. курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищих навч. закл. : у 2 т. / НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – Київ: Юрид. думка, 2004-2005. – 2 т.
3. Іванова К. Ю. Господарсько-правове регулювання договірних зобов'язань інноваційного характеру : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04.
4. . Воронцова Г. В. Основные направления адаптации системы управления предприятием в конкурентной среде [Электронный ресурс].
5. Дацій Н.В. Формування системи оцінювання ефективності й організації управління сталим розвитком муніципальних утворень.
6. Статистична інформація Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua).
7. Психология менеджмента / [Власов П. К., Липницкий А. В., Луцких И. М. и др.]; под ред. Г. С. Никифорова. – [3-е изд.]. – Харьков: Гуманитар. центр, 2007. – 510 с.
8. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: офіц. текст: за станом на 4 липня 2013 р. / Офіційний сайт Верховної Ради України / Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
9. Новосад І. Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.02.08 "Технологія машинобудування" / І. Я. Новосад. – Тернопіль, 2007. – 20, [1] с.